

**OLIY TA'LIMDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING
PEDAGOGIK MONITORING YURITISH KOMPETENSIYASINI
SHAKLLANTIRISH**

Ortiqov G'ulomjon Solijonovich
FarDU mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi oliy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik monitoring yuritish kompetensiyasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Pedagogik monitoringning ta'lim sifatini ta'minlashdagi o'rni, uning diagnostik, tahliliy va bashorat qilish funksiyalari tahlil qilingan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarda monitoring yuritish ko'nikmalarini rivojlantirishning bosqichma-bosqich modeli – motivatsion, nazariy, amaliy va refleksiv bosqichlar asosida ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik monitoring, kompetensiya, bo'lajak o'qituvchi, ta'lim sifati, diagnostika, refleksiya, raqamli ta'lim, pedagogik texnologiyalar.

Bugungi kunda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida ta'lim sifatini uzluksiz nazorat qilish, uning samaradorligini oshirish hamda o'quv jarayonini doimiy takomillashtirib borishga qaratilgan pedagogik monitoring tizimi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Pedagogik monitoring ta'lim jarayonining holatini muntazam kuzatish, to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni pedagogik jihatdan talqin etish hamda asoslangan xulosalar chiqarish orqali ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi kompleks va tizimli jarayon hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik monitoring yuritish kompetensiyasini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning eng muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

Pedagogik monitoring nafaqat o'quv jarayonini kuzatish vositasi, balki ta'lim subyektlari faoliyatini baholash, rivojlanish dinamikasini aniqlash va pedagogik qarorlar qabul qilishga xizmat qiluvchi diagnostik va prognostik mexanizm sifatida ham muhim o'rin tutadi. U orqali o'qituvchi o'quvchilarning bilim darajasi, ko'nikma va kompetensiyalarining shakllanish jarayonini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning ehtiyojlariga mos yondashuvlarni ishlab chiqish hamda o'qitish samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik monitoring yuritish kompetensiyasini shakllantirish murakkab, ko'p bosqichli va tizimli jarayon bo'lib, u quyidagi asosiy bosqichlar asosida amalga oshiriladi: Motivatsion bosqichda talabalarda pedagogik monitoringning mohiyati, uning zamonaviy ta'limdagi o'rni va ahamiyati haqida tushunchalar shakllantiriladi. Ushbu bosqichda bo'lajak o'qituvchilarda monitoring jarayoniga nisbatan ijobiy munosabat, kasbiy qiziqish hamda uni amaliyotda qo'llashga bo'lgan ichki ehtiyoj rivojlantiriladi. Bu esa keyingi bosqichlar uchun psixologik va kasbiy asos yaratadi.

Nazariy bosqichda pedagogik monitoringning ilmiy asoslari chuqur o'rganiladi. Talabalar monitoringning tamoyillari, metodlari, mezonlari, indikatorlari hamda uni tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari bilan tanishadilar. Shuningdek, raqamli ta'lim muhitida qo'llaniladigan monitoring tizimlari, ma'lumotlarni qayta ishlash texnologiyalari va pedagogik diagnostika asoslari ham o'rganiladi. Bu bosqich bo'lajak o'qituvchilarda nazariy bilimlar tizimini shakllantiradi. Amaliy bosqichda talabalar o'zlashtirilgan nazariy bilimlarni real pedagogik vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar. Pedagogik amaliyot

jarayonida ular o'quvchilarning bilim darajasini kuzatish, ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish hamda monitoring natijalariga asoslangan pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu bosqichda turli monitoring vositalari, kuzatuv jadvallari, baholash mezonlari va tahlil instrumentlaridan foydalaniladi. Refleksiv bosqich esa bo'lajak o'qituvchilarning o'z kasbiy faoliyatini tahlil qilish, erishilgan natijalarni baholash va yo'l qo'yilgan kamchiliklarni aniqlash orqali o'z ustida ishlashini ta'minlaydi. Ushbu bosqichda refleksiya kundaliklari, elektron portfolio va o'z-o'zini baholash vositalari muhim rol o'ynaydi. Natijada talabalarda kasbiy refleksiya, tanqidiy fikrlash va uzluksiz rivojlanish kompetensiyalari shakllanadi.

Zamonaviy ta'lim sharoitida pedagogik monitoringni samarali tashkil etishda raqamli texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Elektron jurnallar, LMS (Learning Management System) platformalari, onlayn test tizimlari va raqamli baholash vositalari ta'lim jarayonini doimiy kuzatish, tahlil qilish va natijalarni avtomatik qayta ishlash imkonini beradi. Bu esa o'qituvchiga vaqtni tejash, aniq diagnostika qilish va individual yondashuvni kuchaytirish imkonini yaratadi.

Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik monitoring yuritish kompetensiyasini shakllantirish uzluksiz, bosqichma-bosqich va tizimli jarayon hisoblanadi. Ushbu kompetensiyaning rivojlanishi ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini samarali boshqarish hamda pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu sababli oliy pedagogik ta'limda monitoring kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus metodik tizimni takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar:

1. Muslimov N.A. Kasbiy kompetentlik va pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
2. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2019.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Sano-standart, 2017.
4. Jo‘rayev R.X. Pedagogik diagnostika va baholash metodlari. – Toshkent, 2020.
5. Avliyakov N.X. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.
6. Egamberdiyeva N.M. Pedagogik mahorat. – Toshkent, 2021.
7. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris: UNESCO, 2021.